

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 36

Заснований в 1996 році

Рівне – 2007

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 36. — Рівне: РДГУ, 2007. — 188 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем реалізації психолого-педагогічних ідей Л.С.Виготського на сучасному етапі реформування освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Мітюрів Борис Никифорович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 6 від 26. 01. 2007 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 08 — 7.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2007

УДК: 37. 013

І. М. ДИЧКІВСЬКА

ПРОБЛЕМА ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ОСВІТІ

Резюме. Стаття присвячена розкриттю умов і чинників, що сприяють ефективному перебігу інноваційних педагогічних процесів. Проаналізовано етапи інноваційного процесу, властиві їм специфічні закони та протиріччя. Висвітлено умови ефективної реалізації кожного з етапів інноваційного освітнього процесу.

Ключові слова: ефективність, результативність, інноваційний освітній процес, етапи інноваційного процесу, умови ефективності.

Постановка проблеми. Інноваційність не є і не може бути самоціллю в педагогічній практиці. Мета її полягає в оптимізації навчально-виховного процесу, в забезпеченні його відповідності умовам і тенденціям суспільного буття. Саме в цій площині постає проблема ефективності інноваційних педагогічних процесів. Для раціонального управління нововведеннями необхідно знати передумови їх ефективності, тобто чинники, які сприяють або стримують ефективний їх перебіг і розвиток.

Метою даної статті є розкриття умов ефективності інноваційних педагогічних процесів.

Виклад основних положень Ефективність тлумачиться як співвідношення результатів дій і витрат на їх досягнення [3]. Це означає, що навіть найвищий за певних умов результат ще не засвідчує максимальну ефективність діяльності.

Необхідно враховувати, які засоби і ресурси було затрачено задля його досягнення. Наприклад, якщо дві технології навчання дітей математики дозволяють досягти приблизно однакового рівня освоєння, то найбільш ефективною буде та, яка дозволяє це зробити з найменшими витратами зусиль. Але стверджувати про більшу чи меншу ефективність дій можна лише тоді, коли досягнута їх мета.

Впровадження інновацій у педагогічний процес освітнього закладу покликане забезпечити підвищення якості навчання й виховання дітей або зменшити витрати на досягнення звичних результатів освіти [4]. Підвищення ефективності педагогічного процесу – це той результат, досягнення якого є метою будь-якого нововведення.

Ступінь ефективності залежить від того, яких витрат потребує дане нововведення і як довго воно буде давати свій корисний ефект. Якщо через незначний час після впровадження одного нововведення буде впроваджено інше, яке скасовує перше, то корисний ефект першого нововведення буде незначним, а значить витрати на його впровадження були невиправданими.

Таким чином, ефективність нововведення залежить від того, який корисний ефект завдяки йому досягається, як довго цей ефект буде існувати і яких витрат потребуватиме впровадження новації.

Дії можуть бути результативними, але малоефективними. Це відбувається тоді, коли діючи інакше, той самий результат можна отримати з меншими витратами, або коли при тих самих витратах можна отримати кращий результат. Як влучно зауважив один із відомих авторитетів у галузі менеджменту П.Друкер, результативність є наслідком того, що “робляться потрібні, правильні речі”, а ефективність є наслідком того, що “правильно створюються ці самі речі” [2, 45]. І перше, і друге однаково важливе.

Дослідження з педагогічної інноватики свідчать, що досить часто в інноваційній діяльності освітніх закладів мають місце недоліки, які виявляються в таких основних формах [1, 52].

1. Потенційно ефективні новації не впроваджуються або впроваджуються із значною затримкою у часі. В результаті не використовується можливість одержати корисний ефект від використання нововведення.

2. Впроваджується новація, яка не володіє необхідним інноваційним потенціалом (помилки в оцінці корисності, або ж новація впроваджується не тому, що вона може дати корисний ефект, а тому, що вона модна).

3. Впровадження новації в силу явного чи прихованого опору або неправильної організації впровадження не дає очікуваного результату.

4. Впровадження новації потребує значно більших витрат, ніж очікувалось при прийнятті рішення про впровадження.

5. Строки впровадження виявляються значно більшими, ніж очікувалось спочатку через їх помилкову оцінку, неправильну організацію впровадження або сильний опір нововведенню.

Щоб запобігти таким негативним проявам у педагогічній інноваційній діяльності, слід дотримуватися певних умов, необхідних для ефективного перебігу інноваційного процесу.

Кожне нововведення повинно пройти певні етапи від зародження потреби у зміні до його здійснення та тривалого використання новації. Щоб процес цього руху здійснювався ефективно, необхідна ефективна реалізація всіх його стадій. Але цього недостатньо. Потрібно також забезпечити надійність “стиків” між стадіями, тобто переходів від будь-якої попередньої до наступної [7]. Якщо після отримання повідомлення про нововведення мине багато часу, перш ніж розпочнеться збір більш детальної інформації про нього, а після цього ще сплине час до початку обговорення питання щодо доцільності чи недоцільності впровадження нововведення і т.п., то як би добре не виконувалась кожна стадія, загалом процес буде значно менше ефективним, ніж це було можливо.

Для розуміння та ефективного управління інноваційними процесами, необхідно чітко уявляти їх структуру.

Виокремлюють два підходи до вивчення структури інноваційних процесів:

1. предметно-технологічний мікрорівень нововведення, за яким структура інноваційного процесу поділяється на частини (стадії, етапи, цикли), аналізується його змістовий аспект;

2. макрорівень, на якому розглядається взаємодія окремих нововведень, визначається їх діалектика (особливості поєднання, наступна трансформація тощо).

Мікроструктура окремого інноваційного процесу визначається безпосередньо на основі самої сутності нововведення як процесу, що відбувається протягом різних за тривалістю, але кінцевих проміжків часу. В цьому процесі досить чітко визначаються послідовні етапи, які відрізняються за видами діяльності.

В педагогічній інноватиці, як і в загальній теорії інноватики, сформувалась стандартна схема поділу інноваційного процесу на етапи, яка отримала назву “життєвий цикл нововведення”:

1. етап зародження нової ідеї (старт) або виникнення нової концепції нововведення (умовно його можна назвати етапом відкриття, який є, як правило результатом фундаментальних і прикладних наукових досліджень або життєвого “осяння”);

2. етап винаходу (створення нововведення, втіленого у певний об’єкт, матеріальний чи духовний проект-зразок);

3. етап реалізації нововведення (швидке зростання у боротьбі зі скептиками, опонентами), на якому відбувається практичне застосування нового засобу, його коригування, доопрацювання. Завершується цей етап отриманням стійкого ефекту від нововведення. Після цього починається “автономне” існування нововведення, інноваційний процес вступає до наступної стадії, яка може відбуватися лише за умови сприйнятливості педагогічного співтовариства до нововведення і тоді починається фаза його використання;

4. етап розповсюдження нововведення (зрілість) – полягає в широкому впровадженні, дифузії (проникненні) в нові галузі (освітні заклади);

5. етап насичення в конкретній галузі (освоєність багатьма людьми, проникнення в усі частини педагогічного й управлінського процесів). Власне нововведення перестає бути як таким, втрачаючи свою новизну (рутинізація нововведення). Цей етап може закінчитись появою альтернативного нововведення, або ж поглинанням даного нововведення більш загальною ефективною системою;

6. етап спаду (криза, фініш) – характеризується вичерпаністю можливостей застосування нововведення в нових умовах, галузях;

7. деякі нововведення проходять ще одну стадію – іррадіацію, коли з рутинізацією нововведення не зникає як таке, а модернізується й відтворюється, нерідко ще більше впливаючи на процес розвитку освітньо-виховного закладу [6].

Наявність або відсутність останніх двох етапів залежить від інноваційного потенціалу освітнього закладу, який впроваджує ту чи іншу новацію.

Кожному етапу життєвого циклу нововведення властиві специфічні закони та протиріччя [7].

Так, на етапі зародження інновація виникає як щось зовнішнє, що не торкається роботи суб’єкта. Нове може бути різного рівня: як думка, ідея і як реалізований зразок практичної діяльності. Перехід від ідеї до освоєних нововведень залежить від характеру авторства ідеї: автором може бути професійний дослідник, аматор, який цікавиться даною сферою, професіонал-практик. У кожному з цих випадків накреслюється свій шлях нововведень, що залежить принаймні від трьох причин:

- авторитету автора серед потенційних користувачів нововведення;
- авторитету соціальної ролі, в якій виступає автор (як людина науки, як практик, як дилетант);
- підтримки авторитетними державними структурами.

Цей етап обумовлюється законом циклової повторюваності педагогічної інновації: відродження технологій навчання й виховання минулого в нових соціально-педагогічних умовах (К.Д.Ушинський, Л.М.Толстой, М.Монтессорі, С.Френе, С.Т.Шацький, В.О.Сухомлинський та ін.). Педагоги часто підходять до педагогічних інновацій як до автоматичного повторення того, що вже було. Необхідно зазначити, що це не дублювання, а виникнення нового і відносна повторюваність деяких моментів старого вирішення сучасних педагогічних проблем.

В контексті означеної проблеми великого значення набуває питання сприйнятливості особистості до нового. Зокрема, в зарубіжних дослідженнях термін “сприйнятливість” часто використовується як сприйняття (adoption) нового і трактується як рішення використовувати якість нововведення.

Процес сприйняття нового – складний багатостадійний мислительний процес прийняття рішення, який триває від першого ознайомлення людини з інформацією до її кінцевого сприйняття.

В ході цього процесу відбувається оцінка значення і наслідків прийняття рішення. Американський дослідник проблем інноватики Е.Роджерс поділяє цей процес на такі головні етапи:

1. Ознайомлення з проблемою.
2. Її аналіз.
3. Аналіз наявних шляхів її вирішення.
4. Вибір шляху.
5. Прийняття наслідків вибору рішення.

У відповідності з цим, Роджерс виділяє і 5 основних етапів процесу сприйняття нововведення:

1. Етап ознайомлення (першого знайомства) людини з інновацією. Людина вперше чує (знає) про інновацію, але ще не готова до одержання додаткової інформації;

2. Етап появи інтересу. Людина виявляє зацікавленість у інновації і починає шукати додаткову інформацію про неї;

3. Етап оцінки. На цьому етапі людина подумки “приміряє” нововведення до своєї ситуації, а потім вирішує, чи варто апробувати дане нововведення. Зазвичай на цьому етапі людина шукає більш спеціалізовану інформацію (поради, консультації) про нововведення, найчастіше у своїх колег і знайомих.

4. Етап апробації. Апробують інновацію у відносно невеликих масштабах, щоб вирішити питання про її застосування для вирішення своїх проблем або в даній конкретній ситуації. Результати цього етапу найважливіші. В цей час може відбутися відмова від нововведення.

5. Етап остаточного сприйняття. Людина остаточно вирішує сприйняти або не сприйняти інновацію. На даному етапі сприйняття нововведення можливі чотири варіанти:

а) сприйняття і подальше використання нововведення;

б) повна відмова від інновації;

в) сприйняття з подальшою відмовою від інновації;

г) відмова від нововведення з подальшим сприйняттям. Основне завдання цього етапу – оцінка результатів попереднього етапу і прийняття остаточного рішення про застосування інновації в майбутньому [5]. Людина може відмовитися від інновації на різних етапах. Відмова від інновації залежить і від самої людини, від її інновативності або сприйнятливості до нововведень.

Для етапу освоєння педагогічних інновацій характерна тенденція до посилення потреби в новому педагогічному знанні та педагогічній діяльності. Сприйняття нового визначається характеристиками, властивими 4 і 5 етапам (за Е.Роджерсом).

На рішення про освоєння педагогічної інновації впливають різні чинники, серед яких можна виокремити такі:

- *матеріально-технічні* (рівень заробітної платні, навантаження педагогів, побутові умови, сімейні обставини);

- *соціально-психологічні* (сумісність інновації з існуючим досвідом і цінностями; перевага нового у порівнянні з традиційним щодо більш високих результатів виховання й навчання, полегшення роботи для ефективного результату; простота апробації тощо).

Етап розповсюдження особливо складний через велику кількість об’єктивних і суб’єктивних факторів, які впливають на тиражування нового. Провідної ролі набуває управлінський фактор. Успішність (або неуспішність) інноваційного процесу багато в чому залежить від діяльності керівників освітніх закладів. Їх діяльність в режимі розвитку визначається типом інноваційної роботи і роллю в ній педагогів.

Щодо етапу стабілізації використання нового слід підкреслити, що життєдіяльність інновацій у педагогіці продовжують нові найнижчого (і наймасовішого) рівня. Це означає, що кожна інноваційна система потребує модифікацій, які допомагають пристосовувати нововведення як до індивідуальності педагога-користувача, так і до вимог навчально-виховного процесу. Однак якщо новація має низький інноваційний потенціал, вона може швидко рутинізуватися.

На етапі рутинізації новація перетворюється в традицію, у звичний спосіб діяльності. Застосування нового починає набувати масового характеру: по-перше, інноваційна діяльність у кінцевому рахунку повинна завершитись; по-друге, будь-яка інновація має тенденцію з часом перетворюватися на стереотип мислення і практичної дії. Тоді вона може стати бар’єром на шляху реалізації інших нововведень.

Якість виконання етапів інноваційного процесу, як і будь-якої іншої діяльності, визначається його цілями, методами і засобами, що використовуються, організованістю дій виконавців, їх знаннями, здібностями, зацікавленістю у досягненні найкращих результатів, характером комунікації між ними.

Оскільки результат кожного етапу інноваційного процесу потрібен для того, щоб виконувати наступний етап, тобто він є засобом для досягнення мети наступного етапу, то це означає, що попередні цілі повинні бути узгоджені з наступними. Так, збір інформації про новацію повинен забезпечити можливість обґрунтованого прийняття рішення про її впровадження або не впровадження. Якщо буде прийнято позитивне рішення, то воно повинно містити завдання на розробку програми впровадження, що визначає основні контрольні орієнтири.

Мета впровадження повинна бути поставлена так, щоб на основі її порівняння з одержаними результатами можна було приймати рішення про перехід до стадії тривалого використання нововведення.

Ще одна вимога до цілей етапів інноваційного процесу полягає в тому, що вони повинні бути відомі виконавцям і прийняті ними. Цілі завжди об’єктивовані. Якщо у керівника освітнього закладу одні цілі, а у тих, хто здійснює нововведення, буде інше їх розуміння, то це призведе до того, що фактично бажаними будуть інші результати.

Методи, що використовуються на кожному етапі інноваційного процесу, повинні забезпечувати досягнення бажаних результатів (цілей) при найменших можливих витратах (фінансових, часових тощо). Особливість інноваційних педагогічних процесів полягає в тому, що в залежності від характеру новації найбільш ефективними можуть бути різні методи виконання їх етапів. Наприклад, при прийнятті рішення про впровадження нововведень в залежності від ступеня їх складності, масштабності та інших характеристик будуть використовуватися різні методи оцінки. Тому методи, що використовуються на кожному етапі інноваційного процесу, повинні бути варіативними.

Організація виконання етапів інноваційного процесу, як і використані методи, може бути різною. Не існує

якогось найкращого способу організації. В одних випадках потрібне чітке визначення, хто і за що несе відповідальність, в інших випадках, наприклад, при виконанні роботи, що має творчий характер, чіткий розподіл обов'язків і відповідальності неможливий і потрібна гнучка організації праці, в якій вирішальне значення мають неформальні стосунки між виконавцями. Форми організації, що застосовуються, повинні відповідати обраним методам і виконавцям.

Важливе значення для досягнення бажаних результатів інноваційного педагогічного процесу має мотивація виконавців. Для виникнення у них зацікавленості у досягненні необхідних результатів потрібно створити відповідні умови. Однак не завжди створення сприятливих умов породжує у тих, хто повинен реалізовувати нововведення, позитивне ставлення до нього і зацікавленість в його освоєнні. Можливий опір змінам потрібно прогнозувати і приймати міри для його зниження. Не можна не погодитися з позицією професора шкільної освіти Алабамського університету Ділберта Х.Лонга, який вважає, що демократичні зміни впливають на позитивне ставлення педагогів до інновацій.

Учасники інноваційного процесу, крім "бажання впроваджувати", повинні володіти достатньою кваліфікацією для виконання тих обов'язків, які на них покладаються. Потрібно, щоб вони володіли методами вирішення завдань на відповідних етапах інноваційного процесу, досвідом і необхідними знаннями. Педагог може успішно реалізувати завдання програми, володіти методиками навчання й виховання, але при цьому не відчувати потреби у новому саме через відсутність творчого потенціалу. Необхідною умовою ефективності інноваційної діяльності є спеціальна підготовка педагога, накопичення та осмислення ним досвіду такої діяльності.

Етапи інноваційного процесу частіше за все виконуються не однією людиною, а організованою групою. Для успіху спільної діяльності важливо забезпечити ефективний обмін інформацією (ефективні комунікації). Відомі спеціалісти у галузі менеджменту Г.Кунц і С.О'Доннел вважають, що комунікація – це засіб, за допомогою якого в єдине ціле об'єднується організаційна діяльність [2, 332]. Розрізняють *вертикальні* комунікації (між підлеглими і керівниками) і *горизонтальні* (міжособистісні і міжгрупові).

Висновки. Дослідження й досвід інноваційної діяльності засвідчують, що основні резерви інтенсифікації та підвищення її ефективності слід шукати в удосконаленні управління. Зовнішні умови визначають рівень можливостей для здійснення інновацій. При організації інноваційних процесів необхідно забезпечувати доступність необхідної виконавцям інформації, своєчасність її надходження, її достовірність, сприятливий для професійного спілкування клімат у колективі, своєчасне виявлення і розв'язання конфліктів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. – К., 2004.
2. Кунц Г., О'Доннел С. Управление: системный и ситуационный анализ управленческих функций. – М., 1981.
3. Менеджмент / Под ред. М.М.Максимцова и А.В.Игнатъевой. – М., 1998.
4. Підласий І.П., Підласий А.І. Педагогічні інновації // Рідна школа. – 1998. – № 12.
5. Роджерс Э., Агарвала-Роджерс Р. Коммуникации в организациях. – М., 1980.
6. Слостёнин В.А., Подымова Л.С. Педагогика: инновационная деятельность. – М., 1997.
7. Юсуфбекова Н.Р. Общие основы педагогической инноватики. Опыт разработки теории инновационных процессов в образовании. – М., 1991.

Резюме. Стаття посвящена раскрытию условий и факторов эффективности инновационных процессов в образовании. Проанализированы этапы инновационного процесса, свойственные им специфические законы и противоречия. Освещены условия эффективной реализации каждого из этапов инновационного образовательного процесса.

Ключевые слова: эффективность, результативность, инновационный образовательный процесс, этапы инновационного процесса, условия эффективности.

Summary. Article is devoted to disclosure of conditions and factors of the effectiveness of innovative processes in education. The stages of innovative process, inherent those specific laws and contradictions are analyzed. The conditions of efficient realisation each of stages of innovation educational process are illuminated.

Key words: effectiveness, resulting, innovation educational process, the stages of innovative process, the conditions of effectiveness.

Одержано редакцією 21.12.2006.

УДК: 373. 21

Н. М. ГОРОПАХА

РЕАЛІЗАЦІЯ ІДЕЙ Л. С. ВИГОТСЬКОГО У РОЗВИВАЮЧОМУ НАВЧАННІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ (НА ПРИКЛАДІ ВИКОРИСТАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОГО МЕТОДУ)

Резюме. Стаття присвячена проблемі застосування дослідницького методу у навчанні дітей старшого дошкільного віку. Його використання розглядається автором як один із можливих шляхів підвищення розвиваючого потенціалу навчання, реалізації принципів розвиваючого навчання, сформульованих Л.С.Виготським.

Ключові слова: розвиваюче навчання, дослідницький метод навчання, навчальне дослідження.

З М І С Т

<i>Вступ</i>	3
<i>Приходько Ю. О.</i> Внесок Л. С. Виготського в розвиток дитячої психології	4
<i>Поніманська Т. І.</i> Гуманістичне виховання в контексті ідеї Л. Виготського про дитячо-доросле співтовариство	8
<i>Дичківська І. М.</i> Проблема ефективності інноваційних процесів в освіті	12
<i>Горопаха Н. М.</i> Реалізація ідей Л. С. Виготського у розвиваючому навчанні дітей дошкільного віку (на прикладі використання дослідницького методу)	15
<i>Янциур Л. А., Фарина Н. П.</i> Л. С. Виготський про розвиток дитячої творчості	20
<i>Маліновська Н. В.</i> Мотиваційний компонент у навчально-мовленнєвій діяльності дітей дошкільного віку	24
<i>Самсонюк Н. Ф.</i> Прислів'я як індикатор визначення компетентності дошкільника у сфері життєдіяльності „Я сам”	26
<i>Воробйова Л. М.</i> Л. С. Виготський і розвиток сучасної психолінгвістики	29
<i>Белова С. А.</i> Інтерес як педагогічна умова навчально-виховного процесу у творчих спадщинах Л. Виготського та Г. Шарельмана	31
<i>Сузанская Т. Н.</i> Особенности катарсиса в „детском тексте” русской литературы	35
<i>Степанова О. І.</i> Збагачення словника дітей дошкільного віку засобами поетичної лексики	39
<i>Пох Л. И.</i> Эстетические воззрения Л. Н. Толстого в „Психологии искусства” Л. С. Выготского	42
<i>Разина Н. В.</i> Психологическая готовность к материнству в контексте культурно-исторической концепции	43
<i>Ховрина Г. Б.</i> Психологические особенности коррекции детей, не готовых к школьному обучению в контексте культурно-исторической концепции Л. С. Выготского	46
<i>Воробйов А. М.</i> Генезис дослідження співвідношення інтелекту та якостей креативної особистості	49
<i>Кравцов О. Г.</i> Исследование психологических особенностей девиантных подростков в русле культурно-исторической теории Л. С. Выготского	52
<i>Борова В. Є.</i> Дослідження корекції звуковимови дітей дошкільного віку в логопедії.	56
<i>Макаренко М. А.</i> Культурно-исторический анализ роли профессионального сознания в развитии личности	62
<i>Леценко Г. П.</i> Теорія мовленнєвої діяльності як основа формування комунікативної компетенції	66
<i>Новикова-Грунд М. В.</i> Групповые текстовые методики как развитие идеи инструментального метода	71
<i>Жаровцева Т. Г.</i> Професійне ставлення майбутніх педагогів до проблем неблагополучних сімей	75
<i>Литвиненко С. А.</i> Актуалізація ідей Л. С. Виготського в сучасній практиці виховання	80
<i>Юрченко В. М.</i> Л. С. Виготський як фундатор методології систематизації психологічних знань	82
<i>Рудь Г. В.</i> Динаміка формування і реалізації життєвих планів особистості у ранній юності	85
<i>Мірошина Г. Г.</i> Використання ідей Л. С. Виготського про культурний розвиток дитини в розгляді проблеми опосередкованої трансляції етичної культури від керівника дошкільного закладу дітям	89
<i>Головань Т. М.</i> Становлення і розвиток дошкільних закладів в Криму в II половині XIX – початку XX ст.	91
<i>Фасолько Т. С.</i> Л. С. Виготський про виховання моральної поведінки	96
<i>Кравець Л. М.</i> Рефлексивний підхід до становлення професійної діяльності майбутніх педагогів	100
<i>Врочинська Л. І.</i> Педагогічна підготовка батьків – основа ефективної взаємодії у вихованні гуманної поведінки дитини	102
<i>Матейко Н. М.</i> Психологічна корекція пізнавальної сфери дітей в умовах несприятливого екологічного середовища	106
<i>Козлюк О. А.</i> Психолого-педагогічна сутність поняття „спілкування” та підходи до його розуміння	108
<i>Косарєва О. І.</i> Зв'язок емоційної і когнітивної сфер у психічному розвитку дитини	113
<i>Марчук Г. В.</i> Проблема соціального розвитку дитини в світлі теорії соціалізації Л. С. Виготського	116
<i>Меналюк Г. Ф.</i> Мовленнєва математична культура вихователів дошкільних закладів	118
<i>Вижевська Ю. О.</i> Педагогічні умови формування професійно-пізнавального інтересу майбутніх учителів до педагогічної діяльності	122
<i>Федорова Н. В.</i> Гумор у спілкуванні викладачів із студентами як одна з умов організації гуманістичної педагогічної взаємодії	125
<i>Демянюк О. Б.</i> Гра як засіб корекційно-розвивального впливу на дітей дошкільного віку	128
<i>Грищук М. М.</i> Техніка постановки запитань як метод розвитку та підтримки психолого-психотерапевтичного процесу: системний аспект	131
<i>Панасюк М. М.</i> Соціально-психологічні фактори появи та розвитку навчального стресу у студентів вищих навчальних закладів	134
<i>Берлинская Л. А.</i> Ключевые компетенции в подготовке учителей Германии	138
<i>Дроздова К. В.</i> Результативність когнітивного напрямку самостійних занять фізичною культурою підлітків ..	140
<i>Картель Т. М.</i> Місце і роль професійної адаптації в професійному становленні майбутніх інженерів-будівельників	142
<i>Музика Ю. О.</i> Діагностика рівнів готовності майбутніх учителів до формування логічного мислення в молодших школярів	145
<i>Шмелев И. М.</i> Особенности картины мира лидера деструктивного культа	148
<i>Соколова А. В.</i> Досвід підготовки вчителів до формування педагогічної творчості в університетах Англії	150

Носова Н. В. Особливості фасилітативної дії педагогів у навчально-виховному процесі	154
Глоба Н. В. Анализ интеллектуальной децентрации у детей с задержкой психического развития (младший школьный возраст)	159
Конюхова Т. С. Поняття екосистеми як одне з провідних у сучасній екологічній освіті дошкільників	165
Мельник І. Я. Моральний аспект міжособистісних відносин у молодшому шкільному віці	169
Арсеев И. И. Особенности становления мотивационно-смысловой сферы верующих людей	172
Сторож О. В. Теоретико-психологічний аналіз особливостей творчого мислення і креативної особистості ...	176
Якобчук Т. О. Педагогічні умови запобігання та корекції відхилень у емоційному розвитку дитини дошкільного віку	180
Відомості про авторів	185

Наукове видання

ОБНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 36

Заснований у 1996 р.

Редактор збірника Поніманська Т. І.
Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Технічний редактор Кравчук В.Ю.
Комп'ютерна верстка Хильчук Т.К.

Здано до набору 10.01.2007 р. Підписано до друку 26.01.2007 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 29,14. Обл. вид. арк. 29,57. Замовлення № 21/1 Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 36. — Рівне: РДГУ, 2007. — 188 с.

ISBN 966 — 7281 — 08 — 7.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем реалізації психолого-педагогічних ідей Л.С.Виготського на сучасному етапі реформування освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20